

Õpetajaameti kandidaat

Leonhard Hallopi praktikaaja aruanne.

Allakirjutanu õpetus-kasvatustööst tegevusest kõnelevad alljärgnevad dokumendid:

1. Võru Maakoolivalitsuse kiri detsembrikuust 1933, milles teatatakse, et Hasonini Koolivalitsuse otsusega allakirjutanu on määratud Peri valla Pika algkooli õpetaja asendajaks, arvates 15. det. 1933. a. kuni kooliaasta lõpuni;

2. Võru Maakoolivalitsuse kiri 28. XI 34. a. nr. 2880, milles teatatakse Hasonini Koolivalitsuse otsusest allakirjutanu määramise kohta teenistustasult õpetajaameti kandidaadiks Laitona Rogosi valla Pütsepa algkoolile, arvates 5. XI 34. a. kooliaasta lõpuni.

3. Võru Maakoolivalitsuse kiri 13. XI 35. a. nr. 2532, milles kinnitatakse, et Hasonini

12-109-34

2

Koolivalitsuse otsusega allakirjutanu on
määratud Veriora valla Vrluste algkooli
õpetaja kohustetäitjaks õpetajaameti kan-
didaadi^{na} poolse tundide-normiga, aja-
vahemikus 1. XI 1935 kuni 31. ~~XII~~ VII 1936.

4. Värre Maakoolivalitsuse kiri 30. juunis
1936. a. nr. 2365, milles teatatakse, et Harju
Koolivalitsuse otsusega allakirjutanu on
kinnitatud Laitna-Rogosi valla Pütssepa
algkooli õpetaja kohustetäitjaks õpetaja-
ameti kandidaadina, arvates 1. VIII 36~~et~~.
kuni 1. VIII 37.

Seega ametlikult konstateeritud
pedagoogilist tegevust $7,5 + 8,8 + 9 + 12 =$
37,3 kunn.

Kui kushil meil on ilmnenud allakirjutatu-
 nile ka tege autori vardlemata kompeten-
 tents: see ^{päätub} ei ole midagi muud kui ^{allakirjutamine} tühhe
 clamuste motiivaritud käätlus! Kui pe-
 nelt on lühestatud ^{mis} ^{hübe} ^{klassis} õpetajate ^{mis} õpilaste
 mis tuleneb faktist, võõras õpetaja võõras
 klassis! Kui on tegu võõra õpetajaga
 võõras klassis! Kui suur tahtmus antak-
 se sin õpetaja õpilaste-tundmisele ja vastu-
 pidile: kui tahtsaks peetakse edu ka harva-
 tustas seisukohalt õpilaste õpetaja-tund-
 mist. Allakirjutamisel ei mäleta olevat
 kuulnud, et ^{olevat} midagi oleks kõnelnudki
 nii kompetentset asjast, rääkimata juba
 kompetentset teemingust.

Int kui ^{meil} ^{meil} ^{meil} kujundatakse õu-
 kund, võõrast õpetajast võõras klassis! ja kui
 vähe evitaks meil vastutavat arusa-
 mist, raskusist, mis sellega paratamatult
 seose!

Päätubis, ^{õpilased} "Kuidas lapsed teine-teist tund-
 ma õpivad" — "Wie die Schüler einander
 kennenlernen" — leval huviküllast

4

üritused sagemini õnnestuvad — mängimis-
sel, ronisel, linnupesade otsimisel.

Toorus ja loolmatus on ses eas
hinnatavad madused ja mänguõõra
sõuline kuuluvus ei tule Kinese.

Ses vanuses suhtutakse usaldavalt
õpetajasse — täiskasvanuisse ja kaebelajaid
ei käsitata araadajaina.

Teinti on lugu Krasu-vanuses (Trotz-
alter) 12-14 aastani. Rühmitumine on ma-
gi elav tarve, mitte seepärast ent juba tuleb
arvesse rühmakaaslaste heurad-pühidma-
sed — väljendused, nagu: meie poisid, teie
poisid, viitavad ilmselt sellele. Nüüd
lerab ~~on~~ kindlat kindamist vanemate otse-
aalse asend, millele juhiwad väljendused:
mats, linnane, vürle. Sõuline different
on teravalt toonitatud: hüdrukud selbi-
vad vord hüdrukutega, poisid poistega,
juba hakkavad lapsle õnnestuma elu
saladuslikkudki hüüjad — skemaalsus — ja
~~ta~~ ta pöördub täiskasvanuist-õpetaj-
jaist ja suhtub neisse umbusklikult.
Arvatakse nüüdsele otsitakse lähem-
dust omavanustelt 50. Juhud on mäh-
mades tingimata olemas, ja hinnatakse

British... ..

talk, must, ^{Sam}

talk, ^{Mask}

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

emakult, laulmist ja tööõpetust 4. komplektis.

Kui Oluste koolimaja on tihe täna-
päeva, mis mõõdel — tihe ajalugu. Ainult
1. komplektis tuleb teha erand! Sün on
nii null-distantiga koolipingid. Kinda-
valt olge märganud, et need on valmista-
tud kahe suuruse, mis võimaldab valikut
istuja kasvul kohast valikut, ülejäänute
kuhta tuleb ~~asendada~~ ^{asenda} sama, mida juba kahe
korral seepoolgi tehtud.

Kahju, et muretski asda koolimõõdel ei
paku rõõmestavat tahvleid, nagu ikka
on kaabruskasvu: 1,5 — 2 m pikuti. Vär on
mõnel otse tundmatusest, se kuld. Miski-

Miskis muretski õpetajalaad küll on, ent
mitte ühtki tooli. Kogu õppeaasta vältel
põlvunud ~~suurel~~ ^{suurel} võimalust, ~~sekkunditki~~ ^{sekkunditki} istuda!
mitt sekkunditki istumist!

3+.
2+.
4+.
2+.
2+.

Oluste algkoolis allakirjutane õpetas
ajalugu ja laulmist 5. komplektis (5. ja 6. õpe-
aastal), emakult, laulmist ja tööõpetust
4. komplektis. õpetus

Ajaloo-kantlus oli & oli korraldatud
ühise kavaga kummagi õppeaastal. Kõrvalusel
õppeaastal käsitleti 5. õppeaasta kursorist.

Õpperaamatuid oli rõõbitsi kaks tarvitusele
 Parijõgi-Adamsoni "Möödunud ajad jutustavad" ja
 Adamsoni "Eesti ajalugu".

Altpool võetakse hindamist sõna esi-
 meks raamatu kohta.

Enne väike kõrvutus: sünn Parijõgi-Adam-
 soni "Möödunud ajad jutustavad", saad Pitska
 või Kampmanni ajaloo-^{raamatuid}! Mäherdane
^{suur} mõtmatu, hipe tulevikku!

Päälkõrgas tüüti antaksegi selle raamatu
 päävõrre - jutustised ajalooist sünn jutus-
 tatakse möödunud aegadest. Missugune julge
 samm psühholoogilise usutavuse ja konkreet-
 suse ohtis! Missugune detailide-rikkus ei
 epooferdest!

Ei ole võrreldavgi endiste ajalooama-
 tute tüüpiliselt - kuiv ja sisset ^{inglise} fraaslo-
 ga selle ajalooliste & detailpiltide koguaga.
 See raamat on mõnda ajalooõpetuse maes-
 tund entis. Tuleb vist kaua oodata, kui
 ilmub algkooli ajalooõpetuse alal raamat,
 mida võiks paikapõdevamalt kõrvutada
 kõnesolevaga.

Parijõgi-Adamsoni raamat - see on
 novellistliku ajalookäsitluse ~~hea~~ hinnatav
 näide

Tema koostamisel on koostatud viisil,
et iga ajaleo-ründmuse ^{lahter} ^{viisil} esitataks novelli-
na. Selle asemel, et kreeka-Pärna rüdu kirjeldada
aldlaulusis ja neid koostata kirera
arvude ^{aga} ^{viisil} meile esitataks põnev
novell Atcenaast, mis on meelne looma
töelikkuse illusiooni. Kuipalgi jändu
ja püsivust peaks olema ^{liik} ^{olema} kummalgi,
nii raamatu kirjutajal kui õppijal, et liig-
kandagi üldlaulude nägel liigkandugi,
seda saavutada, jäägu see muutmata.

— Aga nüüd saavutatakse see nagu iseendast.
Kui on vaja vatta kõrre alla alghari-
dus Atcena, on selle tehakse seda meeldi-
vate jällegi novelli kujul. Ja ühel korral
on lugemal da val ja meelde jäävad kujutlu-
sed õpilastest ja õpetajast, kooliruumist
ja õppealavõrudest.

Ja nõnda on see raamat koostatud
kahest kaaneni. Ainult üksikuid pai-
gus on novelli tähendusks liikem üldne
kirjeldus. See on siis ka lihtsalooseline
ja elav. Nõnda näitaks on kujutatud
Rooma vabariigi varemast aega ja saet

Kui kogu tööainet lahutada 100% põdamiseks, ja muidki
tarvaks, tuleks igal õpetajal panna 4 lehekülge uut ainet.

8
Lugemisel ja käitlemisel on suureks mureks tulevad päästik-
kade lõpus leduvad asjatundlikult
koostatud küsimused ja tööülelised.
Allakirjutajana kujutleb neid iseseisva
tööna kirjaltikult vastatavina. Aga kui
neid ka ei peaks kirjaltikult vastatama,
ei kasta, nad oma mõju - juhtida
mõttelekäiku küsimuse alustiste punkt-
tõelise.

Suuremate ajaloo-jätkude lõpul
leduvad kordamisküsimused, mis on
täiendatult hõlpsasti rahendatavad
leadmiste kontrolliks.

Ainestade käsitlemis ajaloo-sünd-
musi on käsitletud õppekava loetelu koha-
selt. Raamatites leiavad käsitlemist kõik
ajaloosündmused, mis õppekavas loendatud.
Käsitlemise ulatus on tundub lähenevat rohk-
em võimalikule ilapiirile kui mõelda-
rale alavööndile. ^{inf õpetajate kohta tuleb, et lüh-} Jätkas seek vajab materjali
arvestamist eriti ^{ajaloosündmused} ^{ajaloosündmused} ^{ajaloosündmused}
klassi juures, mis ^{Küsimused} ^{ajaloosündmused} ^{ajaloosündmused} ^{ajaloosündmused}
haruldiseks. Sel puhul on kasulik, kui
õpetaja juba aegsasti teeb põhjendatud koon-

olekorda Roomas pärast Pruuna sõda,
Nõnda puhuti teiselgi.

Pöte & rümatas on allakirjutatud
arvates tagasihoidlikult, aga kes olemas-
olevad on selle vastu jälle tüüpilised ja hääd.

Otses mõttes novellide kõrval on
kaustamist leidnud Mathendia krooni-
kaist. See vüs leab elavat rakendust
~~keskaja~~ Modernaa ajaloo mõistluse
ordu-ajal. Nõnda päätekkis "Kuidas Linnade
elust" siis "See samuti"
Nõnda loeme kroonikaatkeid päätekkis-
des "Linnade elust", "Vestlaste elust vrdat
aja lõpul" ja hiljemgi.

Pöte on allakirjutatud arvates taga-
sihoidlikult, aga olemasolevad on selle-
vaste jälle tüüpilised ja hääd. Mille ei
saaks seda öelda kahest esimesest pildist
ingaja kohta: need on liiga aleitud ja pro-
leitud. ~~loput~~ m.

~~jaanuar~~ hinnatavaid ajalokaardid, mil-
lest saamatut mitmed. Nõnda Aleksander
Suure riigi kohta ~~kuha~~ ajaloo, Rooma riigist
küsrite aeg, nõnda ordu ajast eesti ajaloo.
ja paaris kohas teisel.

11) Ometi, kui arvestada, et ajaloo-allas
lähemal aastakümneil maa-algkoolis ~~ei~~
ei saa kunstita ^{ainult} unistada, oleks tulnud soovida
rohkem näha kaarte. Kõige enam oleks
tulnud kaardid ~~roma~~ ajaloo, mis oleks
muutnud Rooma riiki enne ja pärast
Püüdnud sõda, jne. Kaardid rahvasteränd-
misest, Karl Suure riigist, Vana-Eesti
maakondadest jne., et ainult riiki, kuid
mainida.

Oma lähikese hinnangu allakir-
jutamisel võiks lihtsalt lõpetada: kää-
raajaloo raamat algkoolile, mille eest
^{ajaloo} (autorite) suurus aitab.

Ma V et kää raamat ei või jääda mõneta
tõttulemuste kohta, ~~et~~ sellest kõneleb
Ma ligiläsnud graafik.

Kahe ajaloo kontrollto ^{ga} hinnanguite
graafik.

Voluste algkooli 6. õppeaasta.

Laulmisõpetuses 5. komplektis jõuti märgata, et
mitme ~~õpetuse~~ arendamis edasi võeti ja viis igas-
val tabatusele, mida allakirjutamisel peab oluliseks
laulmisõpetuses. Lastelauluks esmerate mitme-

84
Kombinatsioonide laulmisega tuldi tõime, nüsane
ragn lihtsamate rütmide kirjapanemisega et-
telulemise järele. Helode tabamisel saavutati
misikisuguse kindluse puhta hundi piires.

Nende tagasihoidlike saavutiste hindami-
sel ärgu unustatagu, et allakirjutatud tööle
arudes tuli alata helomede õppimisega.

4. õppeaasta ^{kalevitus} ~~emakeele~~ allakirjutatud ^{gemmas} ja
teas meetodist tees, mida ta eespool kirjutasid,
kirjanduse ^{mu} käsitlisel pidi palju elust
ja huvi ära jätma elavalt lugemise
tõttu — Kampimanni ^{mu} siest lugemist.

Kui palju leidub siin palju laste
vahetust elumiste- ja huvidevallast!

Kui elamuskuulane on aga selle vastu
kuulberg-Ow-Normiku raamat!

Õpetus 4. õppeaastale on kaht eri
materjali tarvitatud: keepe (pajori sarapuu-ko-
pis) ja pappi-paberit.

Esimene materjaliliik on poistele väga
meelt mõnda, ja nad huuga meisterdavad
keppidest riidevarnu, pildiraame, lillepõsti-
aluseid jne.

Pappide puhul on sageli lahendatud
tehtavate ülesandeid: papist töödemaapp, karta-
gist korand lörõhustöödele.

Selle kõrval on tehtud papist postkaan-

draame, Hindipöialuseid, Karpe, et ainult
kirihiia tuis nimetada.

Hoode kaunistamist värvilise album-
paberiga on tehtud koduvalt, ~~et~~ Inami-
kult on olund rakendata vad geometrilised
motiveid.

Viljapoolt otsest koalitõbd alla kirjutamel
tuli alla klassi juhatajaks H. Kompletis.

(Tõrjuvõrkide)

Kuudavad lapsed õppivad teoreetilist teadmist.

7-10 aastased moodustavad mängurühmi (mängurühmi, mängurühmi, mängurühmi)
See on tingitud laste tarbete omavahelise järel, kelle juures
on kõigepealt teada, fantaasiamängu. Mõni (sõnaga), sisse-
laste teadmisest ja pühapäevast juhtunud sisse, ei ole
juba mõeldud. Ka vanemate elukutsa ja need ei his-
kandlik asend, ei ole juba hinnatud. Sageli võivad
kõik rikkamate vanemate lapsed kadedust kaastõrjuvõrkide
vaesemaist perekonnast, kes võivad isiklikult liikuda
võrsta, joosta, vilistada, kogu loopida pro. Ent ses vanu-
ses laps veel väga vajab vanemate (täiskasvanute)
nõu ja abi, kuna sellepärast ta püüab ka neid
kõrvalt imiteerida, kuni esineb ka selles vanuses
juba julge, nagu ka isiklikult, kes jätab erandlikult
mängurühmist emale, ent nendest ei pühendata ses
vanuses peaaegu mingit tähelepanu. Juhtub harilikult
tõusab see, kes tõuseb, hoolimatus - ja kelle
võrkides ka sageli õnnestuvad - mängimisel,
ronimisel lõnnesade otimisil. Tõus ja
hoolimatus on sel astmel hinnatavad omadused.
Kõrvaldatud lastel on harilikult halb
lataisamine teistega. Üldiselt normaalselt a-
rend laps sel vanusel oskades täiskasvanuid
ja suhtub neisse armuvaltselt, alavõrkidele.

Mängurühmi sisse kuuluvad sisse ei tule arendada

13

Allakirjutane tegevusest
Võluste algkoolis.

Mere on arvukais paiguts uusi kooli-
maji, ent harva võib nende alg täit
rõõme tunda. Maal on nad ^{harvaks} ~~harvaks~~
lühakalt elatunud puu-elitised ^{randide} ~~randide~~
~~et tahtmatult tuletarad meelde loo-
lest kullasest, kes hobuseraua alloleku-
ga mõõtis haamiviske Kaugusega...~~
~~See määrab nende välismuse~~ millega
on määratud ka nende välismus: ^{rad on} nikruksi
iluväsed, halbu kasarmust meenutavad.
Keegi võib leida, et nad on vooderdatud,
ei paranda see ^{harvaks} ~~harvaks~~ nende väli-
muse, vaid pigemini rikub sest väri-
mise asemel on nad ^{rad on} määratud krun-
ditud. Krohvimist tuleb ^{harvaks} ~~harvaks~~ ette
ent sageli on ka seda tehtud ^{rad on} ~~rad on~~
parava asjatundmatusega. Kui sageli
reumide abitarbekohas on küstas,
fial gäiks, kes astund mere rutesse
koolimajadesse. Just etteägelikuse, abitar-
~~ma~~ ja ^{osas} ~~osas~~ ^{osas} ~~osas~~ pole me pea-
gu sugugi arend.

Nüsama tundub, et paljudel neil 14
teerijail väga ~~basolide~~ ^{paljudel neil} on olnud ~~strukt~~ ^{strukt}
basolideid kujutluse õpetajakonteri tingi-
mustest.

Valuste algkoolimaja on iseseisvuseaeg-
~~seid~~ ^{ei} ehitisi ka nuid uusi koolimaju
ent eeldatavasti mitte pahem ~~mitte~~ ^{mitte}
mille temast saab mõeldakäija on,
kõike mis ^{ei} ~~muud~~ kui mõjuv, imposantne
Tema domineerivale ei tule kurdagi harku
ja kuidas võikski olla imposantne valja-
ulatavate nurkade ja soppidega massard-
ehitis! Kui hakata tema pihkust ja
loost mõõtma, võiks teda pidada
suureks, ent mäherdune supermodern-
püs on juba niid vareks.

Täieliselt on tema eest hoolditsetud
rohkem kui seda keskmiselt võiks
eeldada: ta on vooderdatud ja kuida-
gi vastuvõetavalt värvitud.

Kui mõeldakäija juhtub nise astuma,
petab ta vardekamalt on tema esime-
seks muljek, vaidlimate pettumus ja
hõlpsamadki hiljem see tunne võib
ainult süveneda.

Seepool otse rukkisse kaldur ilmetes:
 & k. praguend lühedega palksin ja kolla-
 kas-hall praguend Krohvi laes. Pro-
 votal masendava varjundi, kui näed
 maitsvaseelt kruunitud tugevad ~~sa~~ ^{se}
 — isegi vahesänta juures ja hõltsli pun-
 dund sarnasi. Misugune hoolimatus
 jüdi küll valitsevad ehitajate ja järvt
 valvetestajate arvukas peres!

~~Eluste algkool on õpilaste~~

les ole kerge teida ^{õpilaste} ~~õpilaste~~ kooli-
 maja asendit — otse 3. kl. maantee ääres,
 on ju küll mäistatav, et 3. kl. lühle-
 mispaarmatus ^{ei ole õpp} ~~on~~ väike, ega sega ^{ko} me-
 ti. Lühategi, kui on hulga sobivamad
 koki kooli ülevahtajaks maal.

Eluste algkool on suurimaid
 õpilaste arvu ja algkooli maal
 — 180 õpilast. Esinevad kõik õppeas-
 tad, mis ühendatud üheks komplektiks.
 Järgnevalt: 1. komplekt — 1. õppeaasta — Kuni
 5. õppeaastani moodustab iga õppeaasta
 vii komplekti, kuna 5. ja 6. õppeaasta on
 ühendatud. Õpilaste jagunemist komp-
 lektide vahel nagu ka nende soolist

Viluste algkool.

Õppetööst.

Laulmiseõpetuses 5. komplektis liidrid kasutamist laulukogud „Leelo“ V ja VI. Just nende olemasoleu allakirjutamisel peab kohustavalt võimaliseks, kuna nendeta laulmiseõpetuse olemasoleu on võrreldes raskemini saavutatavad.

~~Muusa~~ Kiigi, nagu öeldud, Viluste algkool on suur maa-alkkool, ta ei eri miskisugust muusikariista, kui sin mitte mõelda koolijuhata väikelit, mis oma võimeilt ja muusikaal-
suselt kuidagi ei oleud kutsutud ilutama har-
taralist maaõpetaja programmist. Kuna ei usal-
danud ~~jätku võtma~~ ^{mis oleks kanna} oma häälele, ~~olev sunni-~~
muretsesin endale inklikult väikelit, mis pärast
reguleerimist võrdlemisi hästi oma ülesandele
lähenes. Ometi muusikariista puudumise algkoolis
ei tarvis ^{hüvasti võtta} tähendada. Hädaiseisukorda laulu-
õpetuses. ~~hädast~~ ^{hädast} hädastamata klaver või har-
moonium võib kasu asemel vaid rohkem
kahju teha. Kui allakirjutamule antaks

valida muusikarüsta algkoolile, tema eelistak-
 sü ^{hää}ruulit ja harmooniumi, ^{klaverte} ~~klavert~~ ^{ende} ~~es~~, just
 esimeste pideva tooni pärast, mis lastele psühho-
 loogiliselt lähedsem.

Laulutunnist võtnud eranditult kõik õpi-
 lased osa, kuigi mitmed ei saanud just küdelda
 oma lauluvõimuga. A. Püri allakirjutanu
 mäenutab, et ta on näinud ka koolis, kus
 koolis puuduliku lauluvõimuga häälemater-
 jaliga lapsed pole tegelikult laulutunnist osa
 võtnud, istudes lõpuspinkides kuulajaina.

~~Lühike~~ ^{ühine} vahetegemise juures ei tule
 unustada, et sageli on raske, kui mitte päris
 võimatu, kindlaks teha, kas õpilane on pa-
 randamatult ebamuusikaalne või tuleb see
 mõnest lokaalsest ajavalest. Seejärel võib
~~see~~ see vahetegemine lapses usu ^{tema} oma lauler-
 võimesse hoopis kaotada, mida ^{hiljem} nagu on
 selgunud, hiljem ^{stse} lootuseti on ülesti
 äratada. Et kirjeldatud kahetsemisväärsed

üksimusi vältida, allakirjutane on lasknud
 end juhtida ^{see asja} põhimõttest: kes saab kõnelda, see
 võib ka laulda. On kergesti arusaadav, et
 need üksikud võivad sageli tunduvalt
 raskendada tööd nagu ka ^{nõndlikuna} juhtuse saavuta-
 mist kooslaulus, ent sünni allakirjutane
 on end lohutanud mõttega, et laul algkoolis
 ei teeni üksi laulukunstilisi nõudeid, vaid
 tal on ^{ka} asendamataid pedagoogilised väärtu-
 sed.

Tegelikus laulutunnis, et teostada õppe-
 kava nõudeid, tuli palju jõudu pühendada
~~rütm- ja rütm~~ harjutustele rütmile ja rütm
 tabamiseks. Seda eriti ka seepärast et laulu-
 õpetuse tase oli kehv. ^{tegi raskust} ~~tegi~~ ~~üldiselt~~ oli veel
 raskuseks nootide vältus ja nimede probleem.
 Rütmiharjutuse lähtekohaks oli harilikult
 õpitar laul. See ~~asjaolu~~ tagas huvi asja
 vastu. Unamaltjaolt algaski (võõra) laulu

õppimine selle rütmilise õppimisega ja alles
 siis sündisid uusi juurde. Ei vältusega nootide
 paremaks meelde jätamiseks need iseloomustati
 vastavate silpidega, nagu ~~arvutand~~ seda
 Riho Põtsi. I Laua rütmilise lugemise-laulmine
 seoti hiljem taktiirimisega ja õppeaasta lõpul
 enamik lauljaid suutsid ^{õpitud lugedes kogunenud} peagu kõik rütmilise-
 vormid iseseisvalt taktiirides tabada.

Vuistabamisharjutustel lähtuti do-mažoorist
 ja kuna ^{vuistabamist} ~~seda~~ varem peaaegu sama hästi
 kui polenudki tehtud, tuli alata kollektiiv-
 sete harjutustega klassis rändnoodi varal.
 La töö jätkus tunnist-tundi 5-10 minuti
 kaupa, kuni oli saavutatud miskeisugune
 kindlus koori piires. Nüüd lüüti tööle
 klassis iseseisvad harjutised kodus. Ei saaks
 öelda, et asi poleks lapsi huvitand. Kevadeks
 võis märkida tabamisvõime ^{harvenemist} ~~arengut~~ koori-
 ni, paremate juures ka iseseisvalt.

4. Üprasta keeleõpetuses allakirjutanu järgis
 metoodiliselt metoodilist teed, mida ta
 hiljem liigendatult selgitab. esitab. Loo-
 mulikult ei võend sün käntlus hõlmata
 neid püre, mis mõeldavad 5- ja 6. klassis. Aga
 iseseisv töötamine probleemide kallal oli
 süngi rõhutatud. Ügade väljajuurimisel
 allakirjutanu kaldus loobuma harilikust
 moodusest sel alal: selgitada neid ^{klassi} klassi
 ees. On päris loomulik, et ühele osale
 sel oleks ainult tilitavaks koormaks. Sel
 kaalutlusel esinend veed ~~andmutati~~ jagati
 kaheks: üldisemad ja lokaalsed. ~~Itt~~ Esimene
 vägaderühm tuli selgitamiseks kollektiiv-
 selt klassi ees ja sellele järgnes harilikult
 täiendar harjutis. Lokaalsed veed tulid
 selgitamiseks üksikute asjaosaliste õpilastega.
 Nendest vabanemiseks ~~said tal~~ ^{rahkendati} individuaalsed
 harjutisi. Iint sai alguse keeleõpe-
 tuse differentseerumise eri võrmetega õpilas-
 te kohaselt, mispärane individuaalne gram-

matika ja individuaalne vigaderavi. Hiljem
see printsiip on kujunenud kindlamaks ja
tema tulemustes ei ole olnud pöörast kahelda.

Kirjanduse käsitlemisel pidi palju elerast
ja huvi ära jääma ebasoludse lugemika
tõttu — Kampmaa', 'vesti lugemik'. Kui vahe
leidub siin palju laste rahvast elamuste-
ja huvidevallast! Kui elameesküllane on
sellerastu Kuulberg-Oro-Nurmiku igamat!

Proosapalade käsitus algas nende ^{rauke} lugemise
õpilaste poolt enamikult kodus, vahel ka
klassis. Lugemise kaasas märgiti üldrikk
arusaamatused ja lühike sisu kokkuvõtte
punktide kaupa. Sageli tärendas seda tööd
ligem juhatus mõne tegelase või olundi jälgi-
museks. Arusaamatused arutati klassis kollek-
tiivselt peamiselt õpilaste jõutagavarade arvel.
Lamuti hinnati ka koos sisu // kokkuvõtte
paikapidavust. Lugemispalade arutluse juures
püüti avastada tegelaste tegude motive ja nende
iseloome, kuigi juures ikka ~~pea~~ näendati õpilasi

te isiklikke elamusi ja tundide tegelase sügav-
maks mõistmiseks. Tegelaste kõrval oli raudel-
dar ka teose ajaline ja ruumiline taust
ning juhtiv idee. Nende küsimuste lahen-
damised oli otsustavaks õpilaste võimete ^{arv} ulatus:
kus ~~reis~~ jõud ei ulatunud, see jäeti rahuli-
kuult välja. käsiteldamist peab vabalt valitud

Sisulise arutluse järgnes katkete ettekanne,
kus rõhutati ettekanne ilmekust.

Lugemispala käsitleva lõpetas sageli kodu- või
klassikirjand lugemispala mõttevõrdel.

Luuletise käsitletus võis alata samuti vaikse
lugemisega, ent see võis varieeruda ka õpetaja
või ~~õpetaja~~ eri õpilase ettekandegaga. Luuletet-
se sisuline arutlus kandis ikka jõukohast
iseloome ja lakkas sd'al, kus sisuline selgi-
tus poleks olnudki muhteline ^{mitte} "selgitama". Neil
ja muudelgi puhkudel püüeti leppida
ilmeka ettekandegaga ^{ilme} et mõnole võiks pääseda
luuletis tervikuna.

Alakirjutane tugevusest Veriora valla Viluste algkoolis.
Koolimaja ja kooliümbrus:
Viluste algkoolimaja on ~~(ta nend)~~ nusi iseseis-
visaegseid koolimaju. Mulje, mille temast
saab mõodakäija, ei ole just mõjuv, impo-
santne ja kuidas saakski olla imposantne
väljaulaturate soppide ja nurkadega mansard-
ehitis! Kui hakata tema pikkust ja laiust
mõõtma, võiks teda pidada suureks, ent
mäherdune ruumidenappus on juba niiid
varuks!

Väliselt on tema eest hoolitsetud rohkem
kui seda keskmiselt võiks eeldada: ta on
vooderdatud ja kuidagi vastuvõtavalt värvi-
tud. Kui mõodakäija juhtub sisse astuma,
on tema esimeseks muljeks vaidlematu pettu-
mus ja hiljem see tunne võib veel süve-
neda. Leksipool lõhedega parksein, laes pra-
gunend kollakashall krohv. Pilt halveneb
valgi, kui silmad kohmakalt kruvitud
tugend - isegi vaheseinte juures - ja pundund
seinassi. Mis kõrvaaleismärke taotles sin
ehitaja ja mis ülesandeid täitis ehitamisel
järelvalvestajad, jääb eemalseisjale saladuseks.

Kooliümbrus ei ole paljutöotav: ta koostab
 tasasevõitu põldmaastikust, mida elustab idast
 läände suunduv telefoni-lüüliga servatud
 maantee ja põhja-lõuna suunas looklev
 lausk ürgorg. Ürgoru vahelduva laiusega
 lamm on ümbruse talunikele heinamaaks.
 Arvukate allikate avanemine oru veele
 ja oru põhjas on pooleldi soostanud hei-
 namaa. Veetsamad allikad püüavad too-
 ta ka lammi keskel väänlevat oja-
 hakatist, mis neil vahelduva õnnestub
 küll kevadel ja sügisel, ent ikka lükkub
 kesksuvel. Mullalükkidest domineerib siin
 savi mustmullaga ja lühv kruusaga. See
 (osalt) seletabki seega, miks kevadel siin
 maantee nädalatekaupa lakkab funktsio-
 neerimast, kandes vaeva jalakäijad ja vint-
 sutades hobusemeest, ent alles täiesti sobimatu
 mehaanilisile sõidukeile. Hui toodud pildile
 lisada lähedal asuva küla teega rööbiti pai-
 gunevad horned ja horisonti äärestav mets,

mis sünn-saäl korratu is salkades tuleb ümra
põldude ääres, ongi märgitud kõik olulisem.

Koolimaja asendit — otse 3. klassi maantee
ääres — ei ole kerge pühjendada. On ju küll
arusaadav, et 3. klassi lükkemiskõormatus
ei ole suur, ent segav ometi. Üdasi: otse
kooli aia kõrval asub natu pümatuletus
lauatoikuse ja laastulõõmise ~~kasutamine~~ harras-
tusega ning selle otas — vanadekodu. Peab
arvama, et ~~sees~~ ^{leidub} leitud sobivamaid kohti
kooli ülevõlpidaja maal. Tunnustavalt
ei saaks mainida ka kooli ruumikuvi
asetust — vaera 10 meetrit ^{koolimaja} ~~ruumikuvi~~
eriuksest maja otsa suunas, alles seega
kooliõue ja juurviljaara püri.
Lõpuks tundub, et kooli ligem ümberus
võidak eestilisel, kui lammutataks
vana koolimaja teispool teed, mida
samatähti kui polegi võimalik nimeta-
misväärselt ^{kasutada} ~~takendata~~ tema aadressist
vanusest pärast. süttava põdura terveise pärast.

Koolimaja lähema ümbruse esteetilisest kujandamisest on tunnustavalt viljeldud. Märgitagu süü ennekoike puittara, millega on servitud kõik vajalised maatikid. On äärestatud koolimaja sissekäigu-lähedust noorte pärnade ja tammedega. Koolimaja frontaalkülje ette on jäetud ^{külg} tee, mille lähem sisustamine ~~teostama~~ ^{Maia} loomase jõudude otsa ~~et~~ juures on kavandatud iluaed, aias iluaed, palistatud lõunast ja idast akatsiataimedest elustaraga. Maja põhjaotsa vastu paigutatakse õpetajate juurvilja-aed ja lääneküljel, teispool teed, — kooli juurvilja- ja marjaaed. Just kõresoleval kevadel tuli vämmene sisustamiseks viljapuud ja marjapõõsaste istutamise näol, mille tähtsusele oli rakendatud kogu aastas kollektiivselt. Võib kujutella, et kümme aasta möödudes kulutatud töö hakkab väärtusliku pedagoogiliselt vilje kandma.

Kooliõuunimid ja klassikomplektide koostis.

Viluste algkool on suurimaid õpilaste-arvuga algkooli maal — 180 õpilast. Esinevad kõik õppeaastad, mis ühendatud väeks komplektiks. Kuuni 5. õppeaastani moodustab iga õppeaasta eri komplekti, kuna 5. ja 6. õppeaasta on ühendatud. Õpilaste jagunemist komplektide vahel nagu ka nende soolist vahetorda ülevaatlikultab alljärgneer kõrvutus:

Komplektid	Isikuid	Paise	Kokku
1. komplektis	13	27	40
2. "	19	18	37
3. "	21	19	40
4. "	14	10	24
5. "	20	19	39
6. klassis	7	8	15
Üldse	87	93	180

Kuni 3. õppeaastani ilmneb üldatar tasa-
kaal õpilaste arvus — 40:37:40! 4. komp-
lektis toimub järsk langus. — 24, et 5. komp-
lektis — 5. ja 6. õppeaastal — tõusta jälle endi-
sele tasemele — 39. Teadlikult on eistatud
veel õpilaste koostis 6. õppeaastal, et näit-
likustada nende osa õpilaste üldarvust —
ja see on madal — 8,3%! (Kui kõrvaldada
juhuslikud ajaolud, võib arvutada lõpetaja-
ina vaid 10%!.) Teoreetiliselt tuleks lõpe-
tajaina arvutada $\frac{1}{4}$, või protsentuaalselt —
16 $\frac{2}{3}$ %. Geega siis vähemsaarutist võimalikust
maksimaalarvust 100% ulatuses.

Töölises jagunemises näeme lõpukokku-
võttes tasakaalu pilti — 87:93. Kui meil
~~õppeaastail domineerib nõrk~~ nõrka poole
ülekaalu — 93 poissi 87 tüdrukut vastu.
Huviarval kombel domineerib ~~meil~~ üksik-
kuil õppeaastail süüski nõrk tüdrukate
ülekaal, ent esimene komplekt üllatab
poiste rohkusega — 27 poissi 13 tüdrukut

5. kl.

Asser 12
 Lang 12
 Kallioja 14
 Kandra 12
 Laarekodu [11]
 Oinas 13
 Oras 14
 Laarepuu 13
 Laks 13
 Saluemet 14
 Tias 13
 Vink 13

6. kl.

Kangru 14
 Kõw 16?
 Laarekodu 12
 Pottai 14
 Truimmal 13
 Truppur, Ida 14
 Truppur, Joh. 13
 Uba [12]
 Veski 14

2 amitska
 last.

2 kant.

2 rentnikku

15 talupidajad

5. kl.	11-aastasi	1	8%
	12-aastasi	3	25%
	13-aastasi	5	42%
	14-aastasi	3	25%

6. kl.	12-aastasi	2	22%
	13-aastasi	2	22%
	14-aastasi	4	44%
	16-aastasi	1	11%

b) samisi, et hiljem vältida kaotut ruttamist
 või kogu aine pinnalist käsitlemist. Mui-
 dugi ei maksa öelda küllaldase etteval-
 mistusega klassi kohta, kus ^{raamatu materjal} ~~as~~ on oran-
 datao normaalse tööpingega. Nimetatud põhjin-
 sel ei saakski raamatu mahukust lugeda
 tema puuduseks.

väljendamast, kui õpetajate-toaks - kantsleiks-
 õppeabinõudetoaks - raamatukoguruumiks on
 tuba, mille maksimaalsete mõõtuna figureerivad
 arvud $3,30 \times 4,50$ meetrit. Kui sarnane kääbus-
 ruum neljaks otstarbeks on varustatud ühekom-
 plektilises koris, võib seda kuidagi mõista, ent
 sünn ei suuda seda mitte.

Võimlemissaalid, mis sünn on ka rahvama-
 jaks, on ikka sünn täis väärtus, kui teda ^{võimaldab} ~~saab~~
 normaalselt tarvitada. Kui aga temas saab
 talvel alla vaid kindaid ja kasukaid, sünn on
 kõne küll millestki muust kui võimlemis-
 ruumist. Ja kuidas suudaksidki kaks raud-
 ahju hoolitseda soliidsete mõõdetega saali
 soojusest! Tiiseltpoolt agaolu, et võimlemis-
 saal oli ka rahvamajas, raskendab ^{kerda} ~~omalt poolt~~
 puhtuse-astme saavutamist, mida tuleks rõu-
 da võimlemisruumilt.

Koolimööbel ja õppevahendid.

Hui Viluste koolimaja on tükk tänapäeva, siis mööbel — tükk ajalugu. Alakem koolipinkidega — tavalisim ja tarvilikem ese klassikamajas. Nende täpsa vanuse kindlakstegemine olnuks tänamatu kohustus, leppigem seepärast umbkaudu vaid aastakümnete märkimisega. Et nende arvuline vanus ei võind jäljetult mööduda nende välimusest, ei vaja vist põhjendamist. Lisagem uudishimulikele: vanus oli nende välimust liigagi vorminud! Vihu algus- ja lõpulehekülgede täidmine osutus väga keerukaks ülesandeks, loendamatu väikeste aukude ja väikeste tõttu pingikaane välispinnas. Et süü miskisugusest esteetikast ei saa kõnelda, on kerge aru saada. Oma väliskujus nad kannid kõiki koolipingi ajaloolisi puudusi: mitmetolline positiivne distant, mis sunnib kummarduma ette, muljuma rinnakorvi ja kõverdama eelissammast. Ei miskisugust dimensioonide-mu-

tust istuja kasvu kohaselt.

Ent omati — sellest üldhinnangust on ka erand võimalik ja nimelt 1. komplekti puhul: siin on need null-distantsiga ja kinnise kaanega koolipingid. Hindarvalt märgitagu, et need on valmistatud kahes suuruses, mis võimaldab istuja kasvu kohast valikut. Täiski allakirjutani arvab, et ulatav-likumaid nõudeid oleksid rahuldanud tö-
tetava alumise kaanega pingid, mis pääle-
gi ei tule nimetamisväärselt kallimad.

Kahju, et muuski osas koolimööbel ei paku rõõmestavat. Tahvli- koolimööbli raudvara punktide kõrval — on kääbus-
kasvu nagu ikka: 1,5-2 m. pikuti. Värk on mõnel otse tundmatuseni kulund. On arusaadav, et rüüguuste tahvlite kasu-
tamine ei on därmiselt püütud. Ent kui palju kergendust toob õpetajasse nõuetekoha-
ne tahvel, sellest võib aru anda iga õpetaja. Tuleks lugeda põhjendatuks väidet, et klassi-

tahvleid li maksa ehitada lühemate mõõdetega kui 3 meetrit pikuti. Allakujutatu näeks meeleldi, kui klassitahvi pikkus oleks mõõdatav ainult ajavaalse klassiseina pikkusega. Telpuhul ta kujutleb üht otsa kvadreerituna, mis on suureks hõlbustuseks geomeetria-ja matemaatika-tunnis, ent puhuti ka looduseõpetuse ja maateaduse käsitlemisel. Teist tahvliotsa ta sooviks varustada noodijoonestikuga, et teenida külliramatult lauleõpetuse tarbeid.

Õpetaja-laudade kohta märgitagu positiivsena vaid nende nimelist olemasolu igas klassis. Kuudas nad tegelikult oma väärtuse kõrgele seisid, sellest arusaamiseks piisab viitamisest, et ühes klassis õpetaja-laud võis püsida nähti ainult nõjatamisel vastu pingirida toetudes. Seejuures ei olnud aga üheski klassi tooli. Kogu õppeaasta vältel mitte sekunditki istumist klassis!

Õppe- ja kasvatusdöst.

Viluste algkoolis allakirjutanu õpetas ajalugu ja laulmist 5. komplektis (5. ja 6. õppeaastal), emakeelt, laulmist ja tööõpetust 4. komplektis. Seda kokku 16 nädalatundi.

Ajaloo-õpetus 5. ja 6. õppeaastal oli korraldatud ühise kavaga kummalgi õppeaastal. Kõnealusel õppeaastal käsitleti 5. õppeaasta kursust. Õpperaamatuid oli rohkem kui kaks tarvitusel — Parijogi-Adamson „Möödunud ajad jutustavad“ V ja Adamson „Sesti ajalugu“. Allpool võetakse kindavalt sõna isimese raamatu kohta.

Sünni väike kõrvutus: sünni Parijogi-Adamsoni „Möödunud ajad jutustavad“, seal Litska või Hampmaa ajalooaamatud. Missugune pikk arengutee!

Päälkirjas öieti antaksegi selle raamatu järvorus — sünni jutustatakse möödunud aegadest.

Missugune julge samn psühholoogilise
usutavuse ja konkreetsuse sihis! Missugu-
ne detailiderohkus eri epookidest!

Ei ole võrreldangi endiste ajalooraa-
maste üldlauseline fraseoloogia selle ajalo-
liste detailpiltide koguga. Tuleb vist
kaua oodata, kuni ilmub algkooli aja-
looõpetuse alal raamat, mida võiks
paikapidavamalt kõrvatada kõnesolevaga.

Parijõgi-Adamsoni raamat — see on no-
vellistliku ajalookäsitluse hinnatav näide.
Tema on koostatud värsil, et iga tähtsam
ajaloosündmus või olund esitataks novel-
lina.

Selle asemel, et Kreeka-Pärsia sõda
kirjeldada üldauseis, ja neid, kaarmata kogu arvudega,
novell sõja-ajast Athenast (mis on suuteline
looma tõelikkuse illusiooni) Maratoni
talupoegade kohusetruudus oma maa ja
rahva vastu, kõrgemate ametnike — ar-
hontide ja sõjaväepäälükute — vabaduse —

olini, võib pärast oma tuttavaid üllatada
kahe vaidlematu argumendiga: ta on näind
vesti kõrgeimat tippu ja läbistane vesti
kõrgeima maantee-osa.

Maastik Pütsepa algkooli ümbruses
kannab veel kõiki Haanjamaad iseloo-
mustavaid jooni: loendamatu hulka korra-
tult paigunevaid ~~kõrgendikke~~ kupleid-küh-
mi, lahutatud ~~üks teisest~~ vahelduva laiuse-
ga orgudega. ↑ ^{mis} kaetud okas-ja segamet-
satutistega ^{mis} ~~mis~~ küntud põlleks. Kõrgendikke
lahutavad vahelduva laiuse ja järskusega
orud, hõlmates endas ojasid ja järvi. Kooli
juures on neid koguni kaks — Mõisajärv
ja Härmjärv. Kuigi ümbruse lähem sisus-
tus ei lvi ~~see~~ ~~vahelduvust~~ Kasaritsa — maas-
liku vahelduvust, tuleb teda süski pidada
huvitavaks ja muljetavaldavaks.

Aga selle esteetilise hüve eest tuleb

maksa kallist hinda lükemistarbe
 olulise kitsenduse näol talvel ja kevadel.
 Tõltudes maastiku erisloomust, tema
 suhtelisest ja iselisest kõrgusest, sünni mak-
 sab eri meteoroloogiat: kevadel üks
 kuni kaks nädalat hiljem talve, sügisel
 samavõrd varem — lund. Kui kevadel
 mijaalproov voolavad veed ja mustenda-
 vad mäetipud, sügisel sünni ^{keskpaevale} ~~talvel~~ teha
 vaid lumemeest. Tõuke ilmastiku-tingimusi
 ilmneb + juba piiratud alalgi: kes märtsi
 lõpus tahab ^{siis} Võru pihta peab juba
 Kasariitsas ^{siis ainult 20 km põhja poole} ~~siis ainult~~
 20 km põhja poole. Seda traagikoomilist
 näidendit etendatakse ^{maksimaalset} ~~näidendit~~ ^{võrre} ~~näidendit~~ kevadel
 paari nädala ulatuses, alates märtsi lõpust
 ja lõpet. aprilli esimese kolmandikuga.
 Kui ^{sügisel} ~~kesk~~ ja Lääne-Ida kajaad käivad veel
 metsas, sünni on kajaad oma tööl juba ~~ammu~~

anustand ja teevad esimest suusaõitu ja kui
 lüvaja kõmmel kurdutakse lumepuudust,
 siis niin võib võõni lumme ootelduda.
 Teega juba looduse poole on ^{hüü}lukumis-
 võimalused ~~sin~~ oluliselt püüratud.

Kes esmakordselt näeb Pütsipa algkooli,
 arvab kaldub arvama, et ^{või taskasse rüütlilõssiga} sin on tegu ploostti
~~aga~~ : kogu hõmestikkude püürab peagu ~~xx~~ ümber-
 ringi kivimeid, õue pääsel ^{kadu} niga va välvai-
 aluse. ~~kadu~~. Kõigem müüduki selgub ehitus;
 on tegu vaid hoonete astuselt omaprase endise
 mõisaga.

Võru Misso maantee

Pütsipa algkool asubki end. mõisa här-
 rastemajas, ajavaolu, mida tuleb ~~sin~~ arvestada
 kõrvaldamatu faktina. ~~Ha~~ Kooli seisukohalt
 ei saa tema asendit soovitaraks pidada — otse
 vastu Võru-Misso maanteed. Puudusena mär-
 gitagu ka vallamaja olemasolu ~~havas~~ kooli-

44
hoone ~~ko~~ lõunaotsas. Kõrre ise on kahe-
kordne kiviehitis, välismõõdetega 14x26 meet-
rit. Klassiruumid asuvad täiel korral. Esimene
jahmatamapaneel asi, mis sisseastujad jahmatama
paneel, on ^{teisele korrale} puine poordtrepp ja veel sellise
päädpööritava järskusega, mida võid kohata
vaid aguli vanades puumajades. Tuleb ainult
imestada, et kogu õppeaasta vältel ei juhtunud
^{ainustki} (ühtki) õnnetust, kuigi paaril korral laps
veeres kerand ^{lõhest} alla. **Teine** vöörastar asi
on terrasidena langes ja tõusev koridori jõu-
maja remonteerimisel ei ole probleemseid lähi-
mõõduga puutalu asendatud raudtaladega,
misparast need on tulnud katta astmeliselt
põrandalaudadega. Hääla vöörale, kes juhtub
sila õhtuhämaruses! Kolmanda üldise
puudedusena märgitagu ainult ühendust kirjeld-
datud puutrepis ^{põrdtrepi} varal esimes korraga. Et
tuleõnnetuse korral sa puudus või raskes
kooliraha nõuda, on hõlpsasti kujuteldav.

^{separaat}
 Tuleks ^{tungivalt soovida} et vastata rad
 isikud kõik teevad ^{nähtavalt} nende kaaluvate
 muuduste kõrvaldamiseks, enne kui
 need pole saanud nõnda süütuks
 ohvriks...

Kooliruumi ja klassikomplektide
 koosseisust.

Kõnealusel õppeaastal Pütses
 algpool oli kuueklassiline, ühendatud
^{õppeaastal} ^{järgem} ^{komplektis} ^{õpp} komplektiks. Ühendatud
~~olid õppeaastad järgemööda~~ - Õppejõude
 oli kolm: kaks meest ja üks naisõpetaja
 Õpilaste üldarv 110 jagunes komplektide
 vahel järgmiselt:

Komplektid	Tädrukuid	Paise	Hokku
1. komplekt	22	30	52
2. "	22	15	37
3. "	8	13	21
G. klass	3	6	9
Ülde	52	58	110

Õpilaste jagunemises komplektide vahel ilmneb
~~margata~~ suur ebavõrdsus: 3. komplektis
on 2,5 korda vähem õpilasi kui esimeses
ja 1,5 korda vähem kui teises komplektis.
Lepärest ka 6. klassis õpilaste. Sest nähtub
ka, et 6. klassis on ainult 8% õpilaste üld-
arvust, mis on järele 100% madalam võima-
likust arvust ülemmäärast. Seda kahtle-
miseväärt tõsiarja kinnitab ka üldine kooli-
statistika, nimelt, et ca 40% mere noorsoost
ei jõua lõpetada õppimise algkooli lõpetamata.
See küsimus, meie rahva tuleviku küsimus.

tohiks olla küll seda väärt, et teda kõrge
kinglikumalt nuritaks ja tema lahendamiseks
kõrge otsustavangid samme astutaks.

Järglises jagunemises ~~lõpuks kokkuvõtte~~ võtavad arvad, nagu
V. lüste algkooliski, nõrgale poiste ülekaalule
— 58 poissi 52 tüdrukku vastu, Kui
V. lüste algkoolis 1. komplektis villatas poiste aot-
kusega, siis sin teeb sama 1. ja 3. komple-
ktis 2. komplekt vastu kaaluks entab
tundurad tüdrukute ülekaalu.

66 $\frac{2}{3}$

25

83% nooremad

25% vanemad

42% lalini

100

$$\frac{2}{9} \frac{4 \cdot 110}{9} = 44$$

$$5 \frac{11}{9}$$

$$\frac{1}{9} \frac{55}{9} = 99$$

Ülevaade õpilast vanusest ja nende vanemate
sotsiaalsest asendist ~~kohta~~ loetakse ainult 3. koolikohast
kohta, kuna, nagu selgub hiljem, peamiselt süü
allakirjutatud tüli tegelda, nagu hiljem selgub.

5. klass ~~sisaldab~~ esindab järgmisi vanuseastmeid:

Vanus	11 a.	12 a.	13 a.	14 a.	Kokku
Õpilaste	1	3	5	3	12
Protsentuaalselt	8%	25%	42%	25%	100%

6. klass pakub järgmist pilti:

Vanus	12 a.	13 a.	14 a.	16 a.	Kokku
Õpilaste arv	2	2	4	1	9
Protsentuaalselt	22%	22%	45%	11%	100%

5. klassi puhul selgub, et lähilõike-ealisi
on vähem kui pool — 42%. Kujumees üks aasta
lähilõike-east nooremaid ja üks aasta sellest van-
maid on võrdelt — Kumbagi 25%.

6. klassis on läbilõike-ealise ^{samuti} ~~arvult~~ ^{suur} pool alla poole — 45%, kuigi ühes huvitaval sellest last nooremaid kokku on samapalju 44%.

Varemata sotsiaalse asendi järgi rühmitatud 3. komplekti lapsed allantud arvude kohaselt: talupidajate lapsi 15 (70%), rentnike ametnike lapsi 2 (10%), kändööliste lapsi 2 (10%) ja ametnike lapsi 2 (10%).

Lühelise ja väimse arengu seisukohalt tuleb kõiki normaalseks pidada. 45%

Klassiruumide paigutavuse üle otsustamiseks püsib, kui heita pilk nende ruumist iseloomustavate arvudele:

Klassiruumid	Pikkus	Laius	Kõrgus	Põranda pind	Nahk	Õpilasi	Valgustust
1. komplekt ruum	8m	6m	3m	46,5m ²	133m ³	52	1/13
2. "	6m	6m	3m	35,5m ²	105m ³	37	1/14
3. "	8,8m	4,2m	3m	36,5m ²	103m ³	21	1/15

Toodud arvud näitavad tunduvalt suurema
 nappusele eriti 1. komplektis: $46,5 \text{ m}^2$ põran-
 dapinda 52 õpilase kohta ja 133 m^3 õhku
 52 õpilase kohta! 2. komplektis ollakse
 krüülistest seisukorras rüü jõutud ($35,5 \text{ m}^2$
 põrandapinda 37 õpilase kohta) ja 3. komp-
 lekt tähistab juba ~~harm~~ ^{harm}maaselt, rahvatihedust! —
~~lõuna~~ ^{lõuna} lahedat elamisvõimalust — $36,5 \text{ m}^2$ põ-
 randapinda ja 103 m^3 õhku 21 õpilase kohta.

Nimetatud lühike hinnatava hülse parandamiseks sel
 klassiruumil on raskesti igapäevase jaoks varuks
~~kolm~~ ^{kolm} suurt puudust: pigem koidori kui
 klassiruumi meenutav pikkus ja laius
 rüü ($8,8 \times 4,2 \text{ m}$), vöörast valgusevõttesus
 ($1:15$!) ja kahe ainso akna lubamatu
 vähe — 3,3 meetrit! Ja teiste klassiruumi-
 de kohta tuleb märkida kahetsitavaid
 valgusevõttesust e. ilmrennude puudused, mis peaksid
 olla küll kindlaksmääratud taunimist väärsed!

Ajase remondi tõttu jätavad ruumid väliselt vastu võetava mulje. Nende kasuks räägib ka see, et klassiruumide ukseid avanevad koridorisse, mis võimaldab liikumist naaber-klassi tööd tähtsustada.

Klassiruumide kõrval tuleb pilk heita kooli teistelegi harberuumidele. Neist hinnatavaim on rahkest keskmiselt ruumikas, ent kavalikult remonteeritud ja eeskujulikult köitar saal. Tuleb ainult katkestada, et nõudlikuma puhtuse saavutamist raskestab läbikäimine saalist pesuruumi ja käimlasse. Nimetatud vaidlematu plussi kõrval tuleb katkestada ka mitmest vaidlematuist müürukest. Loomilisem kõigest on igasuguse õpetajate-toa - kantslei - õppealirõõndetoa - raamatuko-guruumi puudumine. Kui valusasti see arjolu igal tööpäeval tunda annab, võib kergesti faibata eemalsisjagi. Ent vähe veel sellest: puudub ka igasuguse ruum käsi-tööplaskiks. Kuidas teistada reis-lingimusi

rahuldavalt tööpetuse nõuded 5. ja 6. klassis, ei kujutle hästi allakirjutanu. Kui see kool peab korraldama ka õpilasiinternaadid, mida ei ole raske ette näha, siis ollakse juba hädas: seks otstarbekas on varustud vaid kaks ruumi alumisel korral, mis missuguseid saaks tarvitada magamistubadena. Kus saaksid õpilased ^{aga} hoida teta või soojendada, kus süüa või kus söögiaineid hoida, jääb (täiesti saladuseks). Korduse sõlmeks.

3. Koolimööblist ja õppeabinõudest.

Ka koolimööbli kohta oleks raske täies ulatuses tunnistavalt väljenduda, kui mitte mõelda õpetaja-torle ja -laudu: nendega võis rahulduda. Klassitahvleid oli kolme lüki: 1. komplektis see uus seinale monteeritud 3-meetrine tahvel, mis oleks vastanud vana illesannet, kui ta poleks ^{olnud} hõlpsalt värvitud ja kui ta poleks küüsamisel pragunenud; 2. komplektis kaks väriseraile

jalgadele toetatud 1,5-meetrist, ^{tahvlist,} ~~ta~~ mis ^{mitme} meetre
kohati pragunend ja mille värv täiesti kalund;
3. komplektis üks seinale värvitud 3-meetse
tahvel, ~~ja mille~~ mis ^{ei suutnud oma ülesannet täita} seetõttu, et see polnud
nõutavalt ette valmistatud, ~~ei suutnud oma~~
~~ülesannet täita~~. Koolipühke on ettearveta
vaadelda kahes rühmas: osalt 1. ja osalt
ka 1. komplektis sügava postituse distantõiga
ajaloopingid ühes muudegi kutskalaliste muu-
dustega, ~~need null-distantõiga~~ 3. ja osalt
ka 1. komplektis need null-distantõiga ko-
~~mplekti läbilõike-karvale kohaldatud~~
~~null-distantõiga koolipingid.~~ null-distantõ-
ga koolipingid, kohaldatud õppeaasta
läbilõike-karvale. Pääle ^{selles} sünnitatatu
tuleks nimetada ~~ta~~ kaht kappi: üks
õppeabinõude, teine raamatukogu jaoks.
Väimane on uus ja jätab meeldida mulje.

Õppeabinõude soetamise alal seisab
koolil ees pingutav ülesanne, kuna

~~3-komplektilises~~ koolis tingimata tarvilikest
 õppeabinõudest kool hõlmab vaid tähtsusetu
 mürdosa. Nähe ^{ise} saab esalt küll arusaada, et
 on esalt põhjendatud asjaoluga, et Pütsen
 algkool ~~on noor~~ töötab 6 õppeaas-
 taga alles teist aastat, olles varem 4-õppe-
 aastaline kool. Õppeabinõude soetamise alal
 on allakirjutatuna mõndagi püüdnud teha.
 Nü on ta isiklikult valmistanud meeter-sirk-
 li, nurgamõõtja ja kõrguse mõõtja maateaduse
 ja tundideks, ülevaalu-anuma, kangi-mude-
 lid, segneri ratta, ^{prolekt} värvi ^{kesta} lüütmise
 selgitamiseks jne. loodusõpetuse tarbeiks.
 Kõige ^{võles} on ta kombineerinud katseriistad
 vea destilleerimise, hapniku soetamise, kuiv-
 aetamise jne. selgitamiseks. Oleks olnud
võimalik sootu täheksamalt. Mitmeid
 muidki lihtsaid asju oluks võimalik
 ise valmistada, kui koolil (oleks olnud)
 hõõvlipink.

4. Õppe- ja kasvatustööst.

Püües algkoolis alla kirjutatud tuli
õpetada käsitleda järgmisi õppeaineid: emakeelt,
ajalugu, ^{laulmist} looduseõpetust, maateadust, ^{joonistamist} ~~laulmist~~,
ja ^{3. komplektis} poiste võimlemist 3-5. ja 6. klassis, joonista-
mist, laulmist, ^{võimlemist} maateadust ja ajalugu ning kodes-
lugu 2. komplektis.

on mõistetud kõrvaldamatud faktist, hindamisel ~~järe~~ tuleb arvestada kõrvaldamatud fakti, et see on vaid remonteeritud endine harrastemaja.

Koolimaja Esimene jahmatama-panev asi on nimelt puust pöörd-trepp (maja on nimelt kahekordne) ja veel sarnase järskusega, mida võid kohata vaid aguli vanades puumajades. Et klassid, kõik on teisel korral, mis lastel tuli kida päevas loendamatu korral hlesse- alla. ja allakirjutamine võib ainult ~~ei suuda küllalt imestada, ^{asustajad} ei juttu end~~ et ~~saati (tama sda) alles~~ ei juttu end ühtki nimetamisvõrdsust mõnust, kuigi paaril korral laps veeres kerana trepist alla,...

Õppeaastad. 1934./35. õppeaastal Pütsipa algkool oli ~~õpetas~~ sai värskest 3-komplektiliseks, hõlmates endas viis õppeaastat. Just ee Veel elmisel õppeaastal ta oli olnud 2-komplektiline ning esimene õppeaastaga, ^{ent} pidi aasta hiljem kujunduma 3-komplektiliseks kooliks kuu õppeaastaga. Õppeaastal, millest eemal jätta, õppis Pütsipa algkoolis 92 õpilast ja nende õpetamisega tegeles 3 õppejõudu. Komplekte kujundandis õppeaastad järgnevalt: 1 ja 2. õppeaasta — 1. komplekti, 3. ja 4. õppeaasta — 2. komplekti ja 5. õppeaasta — 3. komplekti.

Õpilaste arvust üksikuis komplektides, nagu ka nende soolisest jagunemisest annab ülevaate alljärgnev tabel:

	Tüdrukuid	Poisse	Kokku
1. komplektis	15	19	34
2. komplektis	18	19	37
3. komplektis	12	9	21
Üldse	45	47	92

~~Selle kõrvutuse puhul, kui võrrelda järele ka 6. õppeaasta, on märgitav, et matemaatiline proportsionaalsus nii õpilaste arvys üksikuis komplektides kui ka nende soolises jagunemises 45:47!~~

Selle kõrvutuse puhul saab kõnelda etse matemaatilist proportsioonist õpilaste soolises jagunemises — 45:47! Peaaegu samavõrt pilti pakub tasakaalu ^{pilti} vahel ka õpilaste jagunemine komplektide vahel (kujuteldagu järele 6. õppeaasta õpilaste arvuga ca 67) — 34:37:36! ~~Kuid meti — kui juhuslik ja ebatäpne on see pilt!~~ Sellest proportsioonist on kerge mõista, et rõhuv enamik algkooli astujaid lõpetab kooli. Kuid meti — kui ju-

$$\begin{array}{r} 45 \\ \times 5 \\ \hline 225 \\ 180 \\ \hline 2250 \end{array}$$

8.8
4.2

476

352

3696

36496

405
25

$$\begin{array}{r} 20 \\ 2 \overline{) 430} \\ \underline{40} \\ 30 \end{array}$$

24-4300

0.07

369

$$\begin{array}{r} 243 \\ - 3 \\ \hline \end{array}$$

24

7
100

$$\begin{array}{r} 3646 \\ 243 \end{array}$$

$$\sqrt{243}$$

$$\begin{array}{r} 29 \\ \hline 1266 \end{array}$$

125

nõuded nii põrandapiinna kui õhuhulga osas.
Traagikoomilist kõneainet võib mõnel õppeas-
tal kahtlemata rakkude 3. komplekti ruum.
Nagu arvudestki selgub, on see pigem avar
koridor kui klass. Temasse saab mahutada vaid
kahe rida pinke. Ja siiski jääks keskele liiku-
miseks meeleks ühe riba. Aa Na siis, kui jätta
õpetaja laud jaoks 2-meetrine riba, mahuky
klassi & minimaalselt 12 pinki - 24 õpilasega. Ei
ole aga k vist haruldased need õppeaastad,
kui se uue peab mahutama kuni 30 õpi-
last. Mäherdus ^{aga} Naa-laeva-õhkkonna
sis hõgu õppeaastal valitub, on ~~kõrgakoolis~~
~~tuleb sis kull töötada~~. Sis töötada tuleb,
sellest ei ole, kahjuks, keegi ajakuluval
inimel ^{reži} häit arusaamist. Jõppeks ei või
märkimata jätta ^(või) varustustaravat valguse-
rühesust: teostamist on leednud vaid 50%
säädus minimaalnõudeist. Talvesemes

3. Komplekti ruumis muutub see üldine
valgusruup talvesemestris otse taluma-
~~liku~~ ^{taluma} ~~val~~ ^{taluma} seepärast, sest kahe ainsa akna
vahe, platüü ^{12m} tublisti 3 meetrit.

Ajase korraliku remondi tõttu jätaivad
ruumid väliselt „põlski, meeldra mulje.

Nende kasside, raagide ja klasside ühised
klassi töötajate ja vanemate koridoris, mis võimaldab pöörduda klassi teise

Ka klassimööbli kohta oleks raske tunnus-
 tavalt väljenduda, kui mitte mõelda õpetajate
 toale ja laudu: nende üle ei võind tõesti
 nuriseda, Klassitahvid olid küll tühjaks
 aga vist (asalt) sepaarast tunduvaldki nad nii
 ebaõnnestunudena: nende pikkus ei ületand
 kusagil 1,5 meetrit. ~~See~~ aja veelgi pentsikumaks
 tegi ~~see~~ ^{aga} see, et noodsamad kirstukaaned
 olid monteeritud värisevale jälgadele, mis pärast
 kirjutamise ajal teise käega tuli hoida tahit-
 lit. Koolipinke on otstarbekas vaadelda ka-
 hes rühmas: 1. ja 2. komplektis hinnatava
 ajaloolise väärtusega sõgava postituse dis-
 tantse ajaloo pingid ühes muudegi ^{füüsiliste} professionaal-
 sete töödega, 3. komplektis — (taas) need null-
 distantsega koolipingid. Miskene väikene
 eelarjandamine hilphinnasaa vatis terve
 inimese vältel! Allakirjutane oleks soovind
 näha ühiski negatiivse distantse ja töötava
 kaanega pinke, mis pealegi ei tule sugugi
 kallimad. Loomulikult oleksid nad kahalda-
 tud õppeaastate lähilõike-kavvale.

nimetamis-
 väärselt

26) Kõik puuduste kõrval tahetakse näha ka
 Meeldivaim ja hinnatavaim ruumidest so-
 kvaalis on see keskmiselt ruumikas, eht korr-
 likult remonteeritud ja eeskujulikult koeta-
 saal. On ainult kahju, et sama saali kanista-
 sealis vab ka kohalikud seltsid pidudeks, mis raskendab
 so. se puhtuse-astme saavutamist, mida tuleb nõuda
 võimlemis-ruumides. On lõppeks ka kahju,
 et vastutavad isikud saali puhtuse küsimuses
 võisid esindada vaid ebasüüdselt arusaamist...
sellest.

Selle ainsa vaidlematu plussi kõrval
 tuleb (kahjuks) kõnelda veel mitmest vaidlematu-
 mienusest. Nende konkreetsem sin seisab järgne-
 vas: Kõõnilisem neist on igasuguse õpetajate-
 toa kantselei-õppealavõudetua-raamatukogurua-
 mi puudeusmine. Kui valesasti see arjaleu igal
 tööpäeval tienda annab, saab võib kergesti tai-
 kuta eemalseisjagi. Vähe veel sellest: puudub
 ka igasugune ruum kändlõklassiks. Kuidas
 testada rahuldavalt tööõpetuse nõuded 5. ja
 6. õppeaastal neis täiskõhulitud klassiruumi-
 des, ei kujutle hästi allakirjutane. Õffis see
~~koos peab~~ kahhama tegelema veel õpilas-
internaadiga, mida ei ole raske ette näha,
 siis on õp te lahendamatuks probleemiks ette
 satutud, asetatud!

Elu see kaal peab korraldama ka õpilasiinternaa-
di, mida ei ole raske ette näha, siis ollakse piiselt
hädas: siis tatarbeks on varutud vaid kaksmu-
mi, mida saaks kasutada magamistubadena. Kus
saaksid õpilased toitu teha või soovendada,
kui shüa või kui söögiaineid hoida, jääb
täiesti saladuseks.

Õpetust:

Laulmist.

Põhikoolis allakirjutatule tuli õpe-
tada järgmisi aineid: laulmist, joonistamist
ja tööõpetust 2. ja 3. komplektis ja emakeelt
ning võõrkeelt 3. komplektis + gümnaasium

Lauluõpetuse eesmärke teenisid laulukogud
"Leelo" IV ja V, kümme korda arvult, ~~muudetud~~
~~laste poolt~~ laste vabatahtlikult muudetud.
5. klassis ^{14. klassis} kordas neid lõpuks silski sda vord,
et igal ringil oli "Leelo", kui appi võeti
ka kooli ^{asutuse} ~~muudetud~~ vahesed eksemplarid.
4. õppeaastal sellevastu olid ainult üksikud
ja 3. õppeaastal põlmed ühtki "Leelo". Instru-
mendi ülesandeid püüdis täita Rõuge kogu-
dusest laenatud häälesteläind harmoonium,
mille tarvitamisala selle ainss faktoriga oli
määratud. Valitsevaks jäi õpetaja hääle.
Ja sin allakirjutatule julgub arvata, et
sarnane instrumendi püüdnimine üksi kui-
dagi ei ole otsustav laulmiskõpetuse eesmärk.

62
tähtenda hädaseisukorda laulmisõpetuses
de puudulikul saavutamisel. Olse vastuohka:
ebamusikaalne ~~sis~~ muusikarütm võib ainult
raskendada lauluõpetuse eesmärkide saavuta-
mist. Ent kui sageli just algkoolide instrumen-
did polegi ebamusikaalsed! Kui instrumentidest
hõne, mis algkoolis allahirjutanu eelistab häd
harmooniami klaveri asemel esimese pideva
hääle pärast, mis psühholoogiliselt loogen inim-
häälele.

Instrumenti puudumisel on üks vardlema-
tu paremus: ~~see~~ arendab hooepasti iseseisvust
(noodist laulmisel, ja sageli võib see tulla õpeta-
jalegi kasuks).

Küel fi kujutle allahirjutanu hästi lau-
lutendi Leelo'deta (juba 3. õppeaastast alates):
nad sisaldavad (rohkesti) sõltuvalt ^{õpetajalt} lauluma-
terjali; nad pakuvad (võrratult) rikkalikku ma-
terjali rütm- ja tabamisharjutuseks; ainult need
kasustades on võimalik ~~te~~ püsiva noodi-oshuse
omandamine. Nad on tõepoolest asendama-
tud sõõl, kes lauluõpetus ei ole ainult
laulmisõrde ^{õpetamine} tüüpiline mälis järrell. ~~Õpeta~~

Emakeelst: Emakeeles 5. õppeaastal oli lugemikuks
Reiman'i "Besti kirjjanikke" ja harjutustikuks
A. Kalevitšitama autori töö.

Ülevaatlikkuse pärast ehitatakse keeleõpetus

kirjandusest lahus.

Veel enne, kui sotsiaalse vaatlusele anda, olgu öeldud paar sõna töö välisestki korraldusest. Keeleõpetuse ainet otseselt käsitledi eri tundritel nagu kirjandusegi oma. Allakirjutane on üldiselt teadlik, et sünn on ^{te} antipoodid seisukohadki võimalikud. Võidakse öelda, et see on algkoolis ei saa kõnelda ^{üldis} eri kirjanduse- ja keeleõpetusest - see on kõrgema õppeametiste kompetents. Võidakse öelda, et see on psühholoogilise teraviku ^{inimene} loostamine, mille tulemuseks õpilaste huvi kadumine töö vastu.

Järelmata kaaluvana näidaist sündist, mis ^{alla kirjutane} vastu võidakse tõsta, tema ei saa jagada oma arvatarete vastaste seisukohti. ~~Enimistamine peletamiseks allakirjutane tahab vaid~~ Enda käituse täpsemaks viisustamiseks ta lisab järgmist: allakirjutane käsitus, eri keeleõpetuse ja kirjandusestinnid on ^{erinevad} ~~vaid~~ väliselt töökorraldusevormid, ennekäike töötehnilise mitte kuudagi, käitlusriistemed. Peega psühholoogiline teravus jääb vigastamata. Võitu näeb aga allakirjutane sel puhul töö ökonoomsus ja aine

Ei ole raske põhjendada, et häälikuväldete
 käsitlemisel kogu probleem tuleb jagada
 kaheks osaks: lihtthäälikute välded ja liht-
 thäälikute välded. Esimese rühma haarak endasse
 lihtthäälikute ja lihtkaashäälikute, teine -
 kaknikthäälikute ja kaknikaashäälikute
 välded.

Lihtthäälikute käsitlemist allakirjutanu
 on aland harilikult mingi kolme kahe sõna
 kõrva hääldamisega, mis esitavad eri hääli-
 ku (häälikühendi) väldet. Sarnane algus on
 küpiteldav muidugi saäl, kus küsimusest ga-
 sugune tileraade puudub. Ja nõnda paarit-
 kolme korduvasti lapsed otsustavad, kummas
 sõnas vaadeldav häälik (häälikühend) kuulub
 pikemana, kummas lühemana. Selles nad
 harilikult eksivad harva. Kolmest tervest
 nad juha tõlpsasti ise näited ja teevad
 otsuseid hääldamiskestuse kohta.

Lihtthäälikute väldete vaatlemisel on
 sobiv alata järele kõrva hääldamisega,
 mis esitavad 1. ja 2. välte häälikut (kera-
 keelama; tara; taaruma): siis võidakse kindel
 olla, et nõrgemad ki õpilased saavad kaasa
 tõlgata. Nüüd esitatakse kõrva sõnad 1. ja 2.
 välte häälikutega (rida - riigad, küdad) ja siis
 siis 2. ja 3. välte häälikutega (keedad - keema.)

suured - suuri) ja otsustatakse sama (~~mis~~ ~~alul~~.)
 Ligi neliüht esitada kõrvu kolm sama, mis
 hõlmavad 1, 2. ja 3. vältel häälikut, võidakse
 olla kindel, et asi on jõukohane.

~~Kõõpis lihtsasti otsustavad tapad sünni~~
~~kirjaväsi~~ - Lastele ei ole mingit raskust
 otsustada ka vältete kirjaväsi üle: lühike täis-
 häälik pannakse kirja nõu tähega, pikk
 ja ülipikk - kahega.

Tegeli ollakse kindetaks kirjutusmaterjali
 vahetusest. - häälikuväldete kantluse Mahe-
 dune võõritumistmine ~~2~~ ~~7~~ häälikuväldete
 käsitlusele, kuna omati iga lühikulg luge-
 mikus on otakui kutsutud seda piludust
 vältima! ~~Grants~~ ↑

Kirjaväsi erinevused tingitud on müttele
 lihtkaashäälikute väldete vaatlemine järgne-
 vas liigituses: sulghäälikud ühelpool ja kõik
 teised teisal. Käsitluses ei ilmne sünni nime-
 tamiseväärsed erinevusi elmisest päatükist,
 Seoses klusõnide väldetega allakirjutatu on
 tavataund kantlalla ka põchnähted: eesti so-
 rade hakul seisab 2. vältel klusõil nagu
 ka enamikult kaashäälikute s ja h kõrval,
 eriti on vaatlemist leotanud aga küsimus
 ülipikka klusõli kirjaväsi pika täishääli-
~~mahtumist~~

Kui häälikuvälteid on käsitletud küllaldaselt põhjalikkusega, saadetakse arvukast harjutusmaterjalist, siiski ~~see~~ ~~aldis~~ on sellega ka lahendatud silbiiväldete küsimus. Tarvitsel vaid alda: 1. silbiiväldetel on ^{õige} siis, kui kõik ~~õige~~ häälikud lihtikesed; 2. silbiiväldetel siis, kui neist vähemasti üks pikk (kannab, 'saalis, karkis); 3. silbiiväldetel — kui vähemasti üks ülipikk (kannudes, vereema, lõmpides, vaikus) ja ühes harjutusmaterjaliga origi küsimus vastatuid.

Astmevahelduse eel tuleb lahendada ~~õige~~ häälikute küsimus. Sün õpetajal tuleb alul lihtsalt alda, mis häälikud sünna kuuluvad. Kuni tõstmiseks võib paari sõnaga küsida ~~ta~~ mis häälikute tähtsused: ainult need, mis muutuvad harilikult ja meel, on see tähtis õppida, et rigadest hoiduda, ^{harilikult} loomulikult saadavad selgetest rikkalikud näited.

Jälle selguse pärast kogu probleem jaotatakse probleemiks: enne on kumalik käsitleda välvahelduslikke sõnu nende otsese kokkupuute tõttu häälikuväldetega ja alles ~~teise~~ siis laadivahelduslikke.

Juba käsitluse alul tuleb lihtsalt ja selgelt väljendada astmevahelduse alu:

lemez sama probleemiga.

Lütkhaashääliliste astmevaheldus — see on teine lai eknimusteräli (kõmpima — kõmbib, salkades — salgas) kirjutamise mitmekesistamiseks võib anda (lütkhaashäälilikeid) ~~suu~~ ^{rasv} koostada kirjutus, kus tuleb juurde kirjutada puuduv aste (salgas — , hoolitsa — , määrma — ^{tr}); ~~või järele kas armust~~

1) kus vaja kirjutada juurde tugev ~~aste~~ (õnad kõik on nõrgal astmel) + raiguta — , sepale — , loobin — jne.

2) ~~rasv~~ ^{rasv} ~~ast~~ ^{pidi}, antud tugev aste, juurde kirjutada nõrk: ++ lütkama — , kottides — , helkima —
(Vead ravitakse lõplikult kääna misje — nõõramise juures.)

Kastluses tuleb jõuda püüeni, kus lapsed melhaaniliselt kilsimust valitsevad, tarvitakse kirjutada mingi häälik või häälikuteks, kui nad mõtlematarelt taipavad, mis astet see märgib ja kuidas ta muutub puuduvastmes: tr (t.a.) — dr, (n.a.) ketran — vajis kedrata; kk (t.a.) — k (n.a.) lukku — lukus jne.

Laadivahelduslike sõnadest kastellats kääntlemisel käärahe sama rada. Kummagi astmevahelduse-osa Selguse huvides rõhutatatakse juba alul: vältuvahelduslike sõnade juures

muutus isehäälkute kestus, sünn + nende laad:
üks isehäälk võib ~~asend~~ muutub teiseks.
Kui ilmneb väärarusaamisid, jälle tuleb appi
võtta harjutis: määrata, kas sõna on väike-
vähelduslik või laadivahelduslik.

Käänamine, nagu väljendatud eespool,
on ennetähtselt astmeharulduse probleem.
Aga teiselt poolt ta on ka käänamine-
tehnika omandamise probleem.

Käsitlemise kogu ulatuses tuleb otsustavalt hoolitseda sellest, et muutuskord automaatselt mõttekäigud: ainuse omastavast saame kõik ainsuse käänded peale nimet. ja osast. ja mitm. nimetava, mitmuse omastavast saame kõik mitmuse käänded. peale nimet. ja osastava; viisama ka, et ainsuse osastavast saame mitmuse omastava. Isiklike kogemuste rajal allakirjutanu võib väita, et selle osa hää valitsemine isegi kõrvaldab ammatult palju rüge. Teiselt poolt hõlbustab see muutmatust ^{hõlbustab} ja ehitelnuud rügade põhjendamis- seletamist.

Astmevähelduse olnud tundmine on teiseks nurgakiviks kääramise pikas mull-
ris. Olgu ^{alul} ^{ant.} ^{muutatus} Mõnusesel alul üheselt astmeva-
helduslike sõnade lai väli, kui klassika-

liselt lihtsaks muutub sin ortograafiline põhi-
 regel: kõik ainuse käanded omastarast alates
 on tugeval astmel ~~reis~~ sõnus, kõik mitma-
 se käanded samas plükkonnas — nõrgal astmel
 (lepa — leppaga; leppade — leppadega)! Kui sin
 lisada veel juba mitmuse omastara tunnuse
 -de, -te esinemist, olemegi teinud põhitõkkes
 rigadevoolule.

Astmevaheldusvõrgade kõrval on see al-
 tus hõlpsisemad eksimused mitmuse osastara
 lõpus, ~~ette~~ pärast tuleb nende kõrvaldamisest
 juba alul mõelda. Ainus tulemus viljakam
 moodus näib sin olevat üksikute lõppude
 esinemis~~elikkor~~ ^{muut} läpne püütlamine: u- ja i-tüve-
 listel on -e (lukke, kappe); e-tüvelistel -i
 (lehti, järvi); a-tüvelistel -u, kui esimeses sil-
 lis on a, i, o, ei, "ai (araki, võtm, mööku,
 seinu, väinu) ja -i, kui esimeses silbis on e, o,
 u, d, ö, ü (metsi, kohti, luhti, vanti, põõsi,
 külmni).

Kahesilliste väterahelduslike sõnade lai-
 vali pakub ~~stata~~ ^{stata} te vastupidist pilti: need
 ainuse käanded on tugeval astmel alates om-
 tarast ja mitmuse käanded — nõrgal astmel.
 (lätte — lättes; lätete — lätetes). Selle vastuvõrse

rõhutamise on ortograafilises mõttes väga vähe-
 kas. Lõppeks vajab püritlemist mõnuse osastava
 -sid esinemine, kus, olgu märgitud, komistatakse
 sageli õpetajategi juures. Tal on kolm eri ~~osast~~
 levikuala: 1) ^{astm-^{te}} kaheilbised 1. silivälte - e tüved,
 kui ains. nim. = omastavaga (poresid, taresid, kõnesid),
 2) kaheilbised astmevahelduseta 1. silivälte - u tü-
 ved (talusid, karusid, palusid) ja 3) kaheilbised
 astmevahelduseta 2. silivälte omad (~~summasid~~
~~harasid~~ (paljusid, kalpusid, massasid).

Tänuvut alla kirjutanu peab küllaldaseks
 kujutluse saamiseks tema meetoodilisest meet-
 oodist, seepärast ta sündub teise põhiosa-
 kirjanduse vastamisele.

Üldiselt ta tahab rõhutada iseseisva töö-
 tamise vajadust ^{ain} ~~iga~~ või leppida allpool
 konkreetse näst esitada ~~ain~~ kahe
 kirjanduse põhilügi - proosa ja luule - kirjanduse
 näited.

Olgu proosatesse nähtluse näiteks Parijre
 "Vile Jaan ja Kure Kaarel Karjas".

Novell loetakse ~~osade~~ kauna moodi
 iseseisvalt. Lugemise ^{kuulatakse} kaasa ~~märgitakse~~
 arusaamatused sellekohase vihkli, mis ~~leavad~~

Teisiti on kogu kiriku vanuses (Trotzalter) - 12
aastat. Selles on oluline rühmitamine - grupid,
rühmad - mäss, hõbe, pöörd, Soome vate on väga
sarnitatud - tüdrukud seltsivad tüdrukutega,
poisid poisitaga. Teisi põlvkondi tüdrukud ja
võistlusi. Lapselised vanuses hakkavad
ilmselma elu saladustikud. Mõned (seltsid)
ka pöördub - võrdub täiskasvanuist ja otsib
omavõlgu seltsi. Juhit on niisugune tugev
olemas. Üht rühma kuulujate et hõlmas
on juba tähtsamat, ent mitte määravad
täiskasvanuise, ka õpetajast, suhtutakse
umbusklikult. Osavõtjate riskondlik ku-
lus on juba päevakorras - mäss, emale-
rõõm, õpetatakse julgust, kanglaslikkust,
põlatakse argust, marmarijalekkust, kaval-
jast koolis kaitsetakse äraandjaisa.
Ühustatud kohasid ruttu ja otsib endale
sobiva rühma.

Nüüd järgneb ühine suuline arutlus klassis,
 kus tulevad kõrvale terve tegelased oma iseloomu-
 dega, sündmustiku keerdsõlmed, tegevuse koht
 ja aeg, aine, idee. Nimetatud novelli puhul
 võiksid tõusta ülesse järgmised problee-
 mid: Miks Kure Kaarel ei tabanud karjas käära?
 Miks tal tantrind punased plekid silmade ees?
 Miks ta loomi vihkas? Kuudas selitada tema
 imelikke unenäguid. Miks Tolu Jaan saab
 oma pererahvaga hästi kähki? Kumbma kar-
 japoisi pererahvas oli parem? Kus toimub no-
 velli sündmustik? ^(müüt) Mis raskusi on karjalus?
 fuhtumusi minu karjaluust. Millest kirjandik
 sin kirjutab (aine)? Mis ajast võiks see aine
 sündmustik pärit olla?

Käitlusele järgneb vabalt valitud lugemis-
 katkete ettekannes, kus rõhutatakse ilmekust.

Käitluse lõpetab ^{novelliga seotud} kodukirjand, mis võimal-
 dab laiemalt rakendada igakuise vaimse isiklikke
 elamusi. I Teemad esitatakse p vähemalt

paar, et oleks võimalik huvibotuselt differentsseeruda. Tööd võiks kanda ünn järgmisi pealkirju: Minu suvine karjaden, Kaks karjapoissi. Peremehe juures karjaseks.

Algu näiteks luuletuse käsitlese näiteks Jaan Loo "Hingede päev". Linn. konkreetsete põlvuvalt lokaalseist tingimustest käsitlese võib alata ~~val~~ ballaadi raiku lugemise ja sinu karastamisega või jälle õpetaja või õpilase ilmeka ettekandega. Veldame sünn praegu vähest võimalust. Sellele järgneks ballaadi üldpõhjuste vaatlus ja nende laiendamine meie rahva muinasrõõmu taustal. Näide-
tud rõuline arutluse kaasas ^{teatavasti} Kaks ballaadi ~~val~~ väljendushikule külgele. Väimseks lükk ballaadi käsitlese ahelas on tema õppimine ilmekaks ettekandeks pärast. Oleme ~~me~~ teta harjutand koorilugemise ja kandnud ette kooli jõulupööl. Just korektooris pääst ^{val} selle luuletuse ~~me~~ tunderdärtused mõjukaimalt esile, on mõeldav, et lisaks

sellele järgneks val kodukirjand, mis
sundab täielikult jäädvustada ballaadi
äratatud tunde ja muuendaartused. Päälkir-
jaks võiks olla — Keidas muistsed
eestlased pühitsenä hingedepeäva.

Toodud käsitlese näited on võime-
lised põhjoonis valgustama kogu kirjandust.
Järski märgitagu, et igal korral pole
täht-tähelel kirjutatud teed sammunud.
See poleks vist kuidagi põhjendatudki
Käsitluse detailide ja nende järjestus mää-
rajaks on olnud üheltpoolt elav teos, aga
teiseltpoolt ka — töökorralduse mõningad
paratamatused kaheõppeaastalises komplektis.

Laulmise käsitlemisele on ~~käidud~~
~~sa~~ ~~põhiliselt~~ ~~samuti~~ ~~nähtu~~ toimunud põhi-
liselt samadel metoodilistel alustel nagu
Viluste algkoolis. Tegelikud töötulemused
on olnud aga tubliasti tõhusamad: rütmi
tõhutamisel on jõutud ~~ig~~ enamika juures

5-ja 6. klassis märgitava iseseisvuseni õpetud lauludes erinevad rütmivormide püüdnud ja seda mitte ikka tabamisel noodist. Vähi tabamisel on saavutatud küllaldane kindlus, ka individuaalselt, kvindi ulatuse. Lihtsamaid rütmivorme on pandud kirja ettelaulmise järgi ja täiesti rahuldavate tulemustega. Peritatud kuulmine ja arendamine rütmitunne on võimaldand koorlaulus rahuldada juba ulatuslikumaid laulukunstilisi nõudeid.

Ajalugu ~~käiteldi~~^{oli} samuti käitlemisel. Ajalugu ~~käiteldi~~^{3. korruse} oluliselt samuti, nagu seda Viimaste algkooli juures kujutatud. Vähekoosulusele õpetajatel käiteldi 6. tundeastast. Kõnealusele õpetajale oli Pariisi, Adamsi, Mõeldud... Kursust. Ünn. Mõeldud, et nõrgemaile 5. klassi liikmele valmistada raskust aine omandamine, eriti küsimused 19. sajandi Euroopa ajaloo alalt. Sama võis tabada parana ka 2. klassi, kodumaa ajaloo osas, alates 1917-a. ~~Revolutsiooni~~^{20. sajandiga} ja.

Maatradus oli korraldatud ka ühise
 käiteldi ühiselt 5. õppeaasta kursust.
 Õpperaamatuks oli siin Lütt-Koppel'i
 raamat. Õppeabinõudest tuleks nimetada
 kaht kulund poolkera-kaarti ja kogu-
 teost "Maailma maad ja rahvad". Kümase
 teos aitas palju kaasa olulise pildi
 saamiseks ainek. Selle õppeaasta põhi-
 probleeme — ^{vali}maailmajaguse — käiteldi
 järgnevas järjestuses: Ameerika, Aasia,
 Aafrika ja Austraalia. Käitluse selg-
 roots oli teatud maailmajao võimsate
 loodusmaastike detailsem vaatlus.
 ühenduse sellest sõltuva inimese tege-
 vusega. Üldse tuleb tähendada, et põh-
 justlike suhteid rõhutati kõikjal.
 Kus see oli jõukohane: nii sademete,
 taimekatte, temperatuuri, valitsevate tuul-
 te jne puhul.

Põhja-Ameerika valitsevaist loodusmaas-
likest tulid kõnne kolm: tundur, okas-
metsade-ala ja preeria. Põllutuluanduslikest
piirkonnist käsitleti samuti kolme:
~~sa~~ nisu-, maisi- ja puuvillavööde. Töõndus-
likust Ameerikast käsitleti Appalatsiat.

Lõuna-Ameerika loodusmaastikest raa-
deldi selvat ja pampat. Tõlpuhul rõhuta-
tagu veelkord seda märgivad, mida nia
rakavad v kogutuse, Maailma maad ja
rahvad" vastavad kõited. Ameerika pokpu-
võttes rõhutati P.-Ameerika töönduslikku ja
maainapõllumajanduslikku ^{ring}iseloome, aga
Lõuna-Ameerika karja-põllumajanduslikku
iseloome.

Tõinse kontinendi asja samuti võimsaist
loodusmaastikest toodi esle tundur,
metsade-vööde, rahtla, kõrbi ^{kiht} ja džungel.
Inimese elutegevuse vaatllemisel selgitati
koliva põllutavimise ja koliva karjapidamise
iseloome ning kogu asjad iseloomustavad

algelist põllukultuuri. Aasia kokkuvõtte
 puhul toimitati tema hügladikke mõtteid,
 tema kuulsusriikast minevikku ja ^{tema} Karmi
 tänapäeva. Tähtselt kinnistati malle, et
 Aasia on lõpuks praeguse maailmakultuuri
 osa ja praegust maailma valitsevate usku-
 de hõldek.

Aafrika käsitleus koondus samuti
 2 võimsate loodusmaastike — Kõrb, saar,
 niigmet — ümber. Pärast leidis uuesti vaat-
 lemist kolira karjapidamise ja kolira põllu-
 harimise küsimus. ~~aga ka~~ Iseloomusta-
 vana märgiti ~~su~~ põlluharimist ^{küsimust} ~~mis~~
 varal (Võluse orus) ja põllukultuuri
 ürgvormi — kolira põlluharimist.

~~Ka Aafrika kokkuvõttes viidati tema~~
~~Oriendi osale Euroopa kultuuri ja Aafrikale~~
~~tema~~ neegrite pärismaana — Nigritüüpi

Aafrika kokkuvõttes viidati temale neegrite
 pärismaana — Nigritüüpi ja Aafrika Oriendi
 osale — Euroopa kultuuri hõldek.

Teaduste kontrollimise rakenduste testid.

Looduseõpetust 5. ja 6. klassis käsitleti eraldi. ~~Ka~~ Õppeaamatuks oli "Väike looduse sõber" II ja III, mida täiendas käsi koostatud "Looduseõpetuse tööjuhatus" kummalegi klassile. Põlvituvalt väliseist tungi töötin-
gimusest, sin langes suur rõhk iseseis-
vale töötamisele tööjuhatusel ja al. Õpetaja
ülesandeks jäi ~~sin~~ ^{ne} tööjuhatusel katsete
korraldamine ja neis juures, mis teinud
tõmmatud varem õppeabinõude päättükis
ja muine amtlusprotsesside vaheldumisi
kummagi klassiga ca poole õppetunni
kaupa. Nimetat^{mat} väärtus ei saa jätta
of ka õpilaste poolt korraldatud katseid ~~ka~~
ja iseseisvaid vaatlusi, mis ^{mis} sageli suure
pedagoogilise väärtusega. Iseseisvalt ja õpetaja
abil läbi töötatud materjal kanti punktalt
üksiklehtedele, mis hiljem päättükiks kau-
pa korraldi brošüürideks. Kontrolli teostati
testide kaudu.

joonistamises. 3. komplekti rakendati pää-
miselt akvarelltehnikat. Töölühidest domi-
neeris kolm: naturmori, maastik, kau-
nistis. Joon Kontuuritabamise põhimõttest
tuli kõrgem sige ja süüri perspektiiv ning
~~esemete suhte~~ suurusvõrre perspektiiv
~~esemete suurusvõrre~~ ja

Maastiku puhul selgitati ka värviper-
pektiivi. Värvimisel oli harilikum
mürg katmisviis. Üksikuist tüüpilisemaist
tõist nimetatagu: a) naturmori alal — ürad
alustami, söögipeet-kaalika lehtedega, kõrvits,
raamat kirjapressiga, kauss, ^{lill} juust, savikruus,
urvad vaasid; b) maastiku alal — talu-
maastik, varakevadine maastik (mõnu järgi),
~~kaalika~~ ^{kaunistuse alal} vade Koduümbrusest (natu-
rist); c) ^{stiliseeritud} ääre- ja pinnakaunistis sügislehtede
ja viljade põhjal, ääre- ja pinnakaunistis geo-
metriliste kujunditega ja ääre- ning pinnaka-
unistis kevadilillede motiividel.

Konkreets
suse
parast

edas: Haanjamaa läänjalamiel — Valgamaale.
Nüüd järgnes Ugandi, Võoremaa, Sakala,
Lääne saarestik madalik, Lääne saarestik,
ja lõpuks Põhja-^{nõu} Virumaa. Käsitlusele suuresti
kasuks tuli ka Tamme Kannu solüidne
^{Kodumaa} kaart. Kontrollimist teostati süngi ^{Kogu} üldlike
kontrolltööde kaupa.

4. kl.

Ajaloo õppimise ja õpetamise tegi
meeldivaks solüidne õpik „Möödunud
ajad jutustavad“ I. Eriti selle raamatu
lg 36. a. trükk tohib olla tõrgeteta
oma rahkearvuliselt kätte piltide ^{rahkuse} ja
ajatuudlike tööülesannete ^{nõu} ja kordamis-
küsimuste tõttu. Käsitluse põhjooned
on esitatud teisel. Töösisva töötamise
tulemused kammal ja osalt ka ühis-
töötamise tulemused kanti üksiklehti-
dele ja kordati hiljem brošüürideks.
See maksab ka 3. kl. koduloo ning
maateaduse ning 3. kl. koduloo kohta.

Võimlemine 2 komplektis toimus
võrdlemisi ebasoodsas tingimuses selles
mõttes, et koos tuli olla olud peamiselt
ja-tüdrukud. Ka arv -37-ali suu-
kooli saali jaoks. Võimlemistuhvrite
ja võimlemisrõivaste soetamine lükates
lastevanemate leiguse, tõttu. Võimle-
mistunnide ülesannet nähti kalmes
arvates saeti kolm röövet:
võidelda kehapihtuse ja rõivaste korras-
hoiu eest, töötada vastu koolitöö ~~klassi-~~
~~to~~ ~~tegis~~ ebatervislikele mõjudele, aren-
dada osavust, kühust, paendurust, jõudu.
Nende tingimuste täitmiseks võimlemis-
tunni skeem pidi olema järgneva:
rõivaste ja ihapihtuse kontroll, elus-
taavad harjutused, kühuse, osavuse-paen-
duruse ja jõuharjutused, mäng, ja
lõpuks rahustavad harjutused.

Kasvatustöö oli rajatud ~~see~~ järele õpet
 üksiku ja klassiühiskonna ~~viis~~ koostööst
 tingimiste parastamatule abusele.

Kasvatustöö põhialused jäid endiseks:
 toime ^{nüüd et on ei olnud} üksiku ja klassiühiskonna koostööst
 tingimuste! ~~viisistamata!~~ Kooli kasvatus-
 like mõju suurendamiseks ja laendami-
 seks loodi tihedam ühendus koduga.
 Õpilaste isetegervus lükkus samades vormides
 nagu see V. luse algkooli ^{järges} kujutatud.

Koolikorra-taotluste lähtelaks oli klassi- ja kooliühiskond. Koolikord tuli selgitamisele ikka klassi- ja kooliühiskonna tarvete seisukohalt. Ta ei olegi ju muud, kui kogu otstarbekord toiminguvõrre indiviidi ja klassiühiskonna vahel.

A A B B D D D E G G G H H

Koolikorra-taotlustel püüti vabaneda õpetaja käsu ja kaelu, hoiatuse ja karistuse ainumõjust. Kõrnimust püüti selgitada ühelt poolt üksikõpilase ja teiselt poolt klassiühiskonna tarvete seisukohalt. Näidati motiveeritult, kuidas koolikord ei ole kuidagi õpetaja isiklike soovide tööriistaks, vaid ainult üksikõpilase ja klassi ühistamata koostöö kindlustajaks. Koolikorrast ülestumised ei haaratud otseselt karistuse järele, vaid lasti asjassalisel ja teistel kaagõpilastel otsustada, kas kõnealuse suhte käitumine on ühendatav klassiühiskonnaga ja üksikõpilase eduka koostöö tingimustega.

Nüisugune võimalikult vaba diskussioon, kuhu
 tõmmatud kaasa ka arjaosaline, pidi tates-
 tahmatult näitama, kuidas just klass ise saab
 püüda oma üksiklühkme tegevusele, et kind-
 lustada kogumi heale ja ei mingi klassi-
 ühiskonnast väljaspool seiser võim. Seda
 üksikõpilase koolikorrast ülestumise pidi
 näima ennekõike klassi- ja kooliühiskonna
 huvide vigastamisena, mitte nüüpalju õpetaja
 isiklike ^{huvide} häirimisena. Probleemi as-
 tamine sellele pinnale pidi olema suuteline
 rakendada koolikorra säilitamiseks ja aren-
 damiseks võimalikult kõik õpilastes paitu-
 vad vastavad võimed. Inimngi: nüisugune käi-
 tus arjast pidi tarvitama üksikõpilast
 üldse (vabalt) püüama oma klassiühiskonna-
 raenulini ~~soovi~~ ja toiminguid ja seda teadmi-
 ses, et ainult siis klassiühiskonna ja järg-
 nevalt ka tema-heale on tagatud. Nist
 lähtekohtadest suunatud ^{alust} järgikind mõjus-
 tamine peaks rüma lõpetust ^{viis} igat
 üksiku ja ühiskonna ^{sageli} mõistmisele,

Lõpuks.

40

Lõdumaisest pedagoogilisest

. Lõpuks on osa võetud mitmeist
kursusist ja päevist. Nii besti Opetajate
Lüdu korraldatud kooliõuenduse nädalast
1934. a. suvel Tallinnas ja Võrumaa
Opetajate Lüdu korraldatud aianduse
ja värnlemise kursusest 1935. a. suvel
Võrus.